

GAZETA MUZEALNA

nr 68/styczeń 2009 r.,
str. I-III

MIESIĘCZNIK MUZEUM ŻUP KRAKOWSKICH

Panorama muzealnych wydarzeń - 2008 rok

Nowa wystawa stała „Sacrum w dziedzictwie solnym” jest trwałym śladem obchodów 30-lecia wpisania kopalni na I Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Ekspozycja prezentuje przede wszystkim dzieła sztuki z nieistniejących już podziemnych kaplic i miejsc kultu. Dzięki nowej aranżacji oraz oświetleniu komorę wypełnia niezwykle i tajemniczy nastrój. Wystawa, wraz z oglądaną wcześniej komorą Saurau, stanowi mocny akcent na zakończenie zwiedzania Muzeum, pozostawiając niezapomniane wrażenia.

Solny pomnik gen. Józefa Hallera

Pomnik został odsłonięty 7 listopada w komorze Saurau (noszącej dawniej jego imię) przez wnuczkę generała prof. dr hab. Marię Dzielską i wicemarszałka Wojciecha Kozaka. Jest on trwałym śladem obchodów 90-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Warto zaznaczyć, że generał J. Haller odwiedził wielicką kopalnię 2 lipca 1919 roku. Pomnik wykonał górnik-rzeźbiarz S. Anioł.

O wydarzeniach związanych z walkami niepodległościowymi przypominają też nazwy innych wyrobisk górniczych: komora J. Piłsudskiego, poprzecznia Rarańcza (bitwa pod Rarańczą 15/16.02.1918 r.), poprzecznia Kaniów (bitwa pod Kaniowem 11.05.1918 r.).

Film „Solny Skarb”

Powstał nowy film o muzeum pt. „Solny Skarb” w reżyserii Andrzeja Korneckiego, który adekwatnie do tytułu pokazuje bogate, wartościowe i nie mające sobie równych dziedzictwo. Szczególnie ciekawie prezentowana jest komora Saurau,

najpiękniejsza ze zwiedzanych przez turystów w kopalni. Nowy film promuje też działalność kulturalno-edukacyjną muzeum.

Nowa strona internetowa muzeum

Muzeum posiada nowoczesną stronę internetową, która spełnia obecne standardy i umożliwia, dzięki newsletterowi, bezpośredni kontakt ze swoimi sympatykami. To już 3 wersja strony internetowej w historii wielickiej instytucji. Pierwsza powstała w 1996 r.

Tytuł Lidera Polskiej Turystyki

Po raz drugi Muzeum otrzymało tytuł Lidera Polskiej Turystyki przyznany przez czasopismo turystyczne Rynek Podróży.

Słownik biograficzny wieliczian

Wydany został Słownik biograficzny wieliczian, mówiący nie tylko o obywatelach zasłużonych dla Wieliczki, ale także dla państwa. Warto zaznaczyć, że niewiele miejscowości może się poszczycić takim wydawnictwem.

Film z hollywoodzkim akcentem

30 XI w ekspozycji podziemnej, w komorach Modena i Saurau, realizowane były zdjęcia do filmu fabularnego „Młyn i Krzyż” w reżyserii Lecha Majewskiego. Jest on filmową wizją „Drogi na Kalwarię” flamandzkiego mistrza Petera Bruegla z 1564 r. Muzealne komory stały się wnętrzem Bruegla młyna. Film ten posiada akcent hollywoodzki – grają w nim aktorzy światowej sławy: Rutger Hauer (flamandzki mistrz), Michael York (bankier i kolekcjoner obrazów Jonghe-linck), Charlotte Rampling (Maria).

Muzeum na nowych szlakach turystycznych

Muzeum jest obecne na nowych szlakach turystycznych Krakowa: Szlak nauki i wiedzy, Życie dawniej, Hity krakowskich muzeów. Zostały one wytyczone wspólnie z muzeami krakowskimi i Wydziałem Turystyki Urzędu Miasta Krakowa. Te nowe propozycje skierowane są do tych turystów, którzy lubią sami odkrywać przeszłość, w sposób odbiegający od przyjętych standardów.

Album „Podziemne miasto”

Zabytki Muzeum zaprezentowane zostały w albumie pt. „Podziemne miasto”, wydanym z okazji wpisania kopalni na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Autorem niekonwencjonalnych fotografii, powstałych poprzez nakładanie

Panorama muzealnych wydarzeń - 2008 rok - ciąg dalszy

barwnych obrazów na obiekty, jest znany w świecie fotograf Jani Konstatinowski Puntos. Efekt jest warty zobaczenia.

Japońska telewizja i film o „ganenko”

1 lipca ekipa japońskiej telewizji Tokyo Broadcasting System (TBS) z reżyserem Shiro Sera realizowała film z serii „The World Heritage”. Z muzeum pokazano m.in. komorę Saurau, obraz św. Kingi J. Matejki, dawne mapy górnicze oraz przekrój kopalni E. Nilsona. Film o kopalni soli (w języku japońskim „ganenko”) emitowany był w lipcu i cieszył się bardzo dużą oglądalnością wśród widzów w Japonii.

Bogatsze zbiory muzealne

Muzeum wzbogaciło swoje kolekcje o kolejne nabytki. Wśród obrazów warto wymienić: portret ks. St. Lubomirskiego, malowany przez K. Aleksandrowicza (1780 r.), „Pejzaż z brzoźami” sygnowany przez Alfonsa Długosza (1935 r.), oraz 6 portretów autorstwa Ferdynanda Olesińskiego, wielkiego malarza i ucznia Jana Matejki. Bogatsza jest też kolekcja solniczek. Udało się nabyć obiekt najstarszy w naszych zbiorach – srebrną solniczkę wykonaną w pracowni Hansa Leuckera w Augsburgu (1641-1666) oraz uroczą solniczkę miśnieńską z figurką kobiety w kapełuszku (II poł. XIX w.).

Remonty

W ekspozycji podziemnej prowadzone są systematycznie prace remontowe obejmujące wymianę posadzki i instalacji elektrycznej. Nowe oświetlenie komory Saurau wydobywa całe jej piękno - efektowną fakturę ścian tworzą liczne zachowane ślady po eksploatacji bloków solnych. Bez wątpienia to najpiękniejsza ze zwiedzanych w kopalni komór. Obecnie na ukończeniu jest remont w komorze Modena, trwają prace przy zmianie ekspozycji „Wzręczność solne”.

Komora widowiskowo-konferencyjna A. Długosza wyposażona została w nowe krzesła – dzięki nim gościom jest nie tylko wygodniej, ale także cieplej.

W tym roku przeprowadzono też częściowy remont elewacji Zamku Żupnego.

Rejon Zamku oraz, sąsiadujący z nim, odnowiony kościół św. Klemensa stanowią najładniejszy fragment miasta, przyciągający uwagę turystów już od bramy przy szynie Daniłowicza.

Międzynarodowy konkurs „Najpiękniejsza pisanka z soli”

Konkurs ten przekroczył po raz pierwszy granice Polski. Wzięły w nim udział dzieci z Polonii z rumuńskiej Kaczyki. Długi reportaż o wykonywaniu niezwykłych, solnych pisank pokazowała telewizja Polonia.

„Ferdynand Olesiński – malarstwo w kręgu rodzinnym” wystawa czasowa 30.01 do 13.04.2009

Muzeum Żup Krakowskich zainauguruje Nowy Rok niezwykle ciekawą wystawą, wpisaną w dziedzictwo kulturowe naszego regionu, a dotyczącą dorobku Ferdynanda Olesińskiego – wielkiego malarza, ucznia Jana Matejki,

jednego z ciekawszych, choć całkowicie zapomnianych artystów przełomu XIX/XX wieku. 30 stycznia w Zamku Żupnym zostanie zaprezentowana ekspozycja, na której znajdują się obrazy, rysunki oraz pamiątki rodzinne, związane z tym wybitnym malarzem.

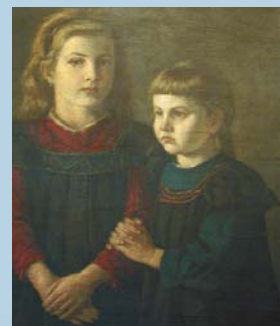
Ferdynand Olesiński przyszedł na świat w Wieliczce 18 XI 1859. Kunszt malarski doskonalił w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie, gdzie studiował w latach 1871-1883 pod kierunkiem m.in. Jana Matejki.

Do 1903 r. artysta mieszkał na stałe w Wieliczce

(później przeprowadza się wraz z rodziną do krakowskiego Podgórze), stąd też znakomita większość dzieł Ferdynanda Olesińskiego powstaje w „mieście na soli” i częstokroć związana jest z nim tematycznie, wystarczy wspomnieć tylko obraz przedstawiający św. Kingę, eksponowany pierwotnie w ołtarzu głównym podziemnej kaplicy poświęconej tej świętej. Twórczość Ferdynanda Olesińskiego obejmowała powstałe w duchu akademickim realistyczne studia portretowe, pejzaże, sceny rodzajowe oraz obrazy religijne.

Na ekspozycji będzie można podziwiać, oprócz obrazów, także dużą liczbę rysunków i szkiców ze zbiorów Muzeum Żup Krakowskich stanowiących cenne uzupełnienie przeglądu twórczości Olesińskiego w kontekście techniki i warsztatu malarskiego artysty. Pojawią się również nieliczne pamiątki rodzinne, które szczęśliwie nie przepadły na skutek zawieruchy dziejowej. Szczególnie wzruszająca jest niewielka kartka okolicznościowa z roku 1887, ozdobiona motywem rodzajowym, złożonym z kilku składanych papierowych elementów, którą otrzymała od Ferdynanda jego żona, Matylda w dniu imienin.

Nieprzypadkowo w nazwie wystawy znalazły się słowa „malarstwo w kręgu rodzinnym”, bowiem uzdolniona plastycznie była też najstarsza córka Ferdynanda – Maryla, której nieliczne zachowane prace także zostaną

przedstawione. Rodzinny charakter prezentacji będzie również zaakcentowany poprzez pokazanie wybranych obrazów żyjącej prawnuczki malarza – pani Lidii Olesińskiej, ostatniej z rodu artysty.

Należy podkreślić, iż najnowsza ekspozycja czasowa w Muzeum Żup Krakowskich wydobywa z otchłani zapomnienia postać zdolnego malarza, którego karierę zdecydowanie przedwcześnie przerwała tragiczna śmierć w 1905 r.

Krzysztof Kozłowski

Co A. Szklarski robił w wielickiej kopalni w grudniu 1929 r.?

Wśród archiwalnych numerów „Wielkopolskiej ilustracji” przyciąga uwagę egzemplarz z 22 grudnia 1929 r. z krótkim reportażem z pasterki pod ziemią, właśnie w Wieliczce. Autor uczestniczył osobiście w tej słynnej mszy, podziwiając scenerię, klimat i niecodzienny nastrój tego wydarzenia.

„Tu odbywa się rok rocznie w wigilię Bożego Narodzenia uroczysta msza św. - pasterka. Dlatego to śpieszą tu dziś górnicy. Weszliśmy za nimi. Wnętrze rzęsiście oświetlone. Na kryształowych ścia-

nach grają cudowną tęczę światła i barwy. Tu i ówdzie wisi na solnym murze obraz. Ławki już wszystkie zajęte. Wśród obecnych głęboka cisza podziemna, którą przerywa nagle metaliczny dźwięk dzwonka. Ksiądz wychodzi z mszą św. Jeszcze chwila a z tysiąca piersi wyrzywa się pieśń: „Wśród nocnej ciszy...”

Autorem artykułu jest prawdopodobnie dziennikarz Andrzej Szklarski ojciec Alfreda (wówczas 17 letniego). Rok wcześniej powrócili bowiem z emigracji z Chicago - do kraju. Wśród ilustracji przyciąga uwagę szczegól-

nie jedna - fotografia szopki betlejemskiej z kaplicy Św. Kingi.

Jak widać świąteczny klimat naszego miasta zawsze był szczególnego rodzaju - „pogłębiany” podziemną modlitwą, wzbogacony oryginalnymi tradycjami, jakimi może poszczycić się niewiele miast...

Małgorzata Piera

Spotkania z kulturą w zamkowej scenerii czyli kalendarium Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w 2009 roku

Wystawa poplenerowa „Zabytkowe kościoły Wieliczki, Dębna Podhalańskiego i Lipnicy Murowanej” do marca 2009

Wystawa prac osób niepełnosprawnych, uczestników wrześniowego IX Międzynarodowego Pleneru Malarskiego Artystów Niepełnosprawnych z cyklu „Zabytki na liście UNESCO”. Uczestnicy po raz pierwszy malowali zabytki sakralne – drewniane kościoły w Dębnie Podhalańskim, Lipnicy Murowanej, ale także Wieliczce.

Wystawa „Ferdynand Olesiński – malarstwo w kręgu rodziny”

30.01 – 13.04, Zamek Żupny

Wystawa prac znanego wielickiego malarza Ferdynanda Olesińskiego (1859-1905), wyróżniającego ucznia Jana Matejki, w zestawieniu z pracami jego córki Maryli oraz prawnuczki Lidii Olesińskiej.

Konkurs plastyczny „Najpiękniejsza pisanka z soli”

2.04, Zamek Żupny

Jedyny w Polsce konkurs, w którym wykonuje się pisanki z soli kamienną. Uczestnikami mogą być dzieci, młodzież, a także dorośli. W okresie wielkanocnym najciekawsze pisanki będą prezentowane w Zamku Żupnym.

Wystawa „Awit Szubert – pierwszy fotograf wielickiej kopalni”

15.04 – 27.09, ekspozycja podziemna Muzeum

Awit Szubert (1837-1919) – malarz, pejzażyista, jeden z najstarszych fotografów XIX-wiecznego Krakowa, jako pierwszy sfotografował także podziemne wyrobiska kopalni soli w Wieliczce. Zdjęcia wykonane w 1892 r. zaskakują ujęciami i techniczną doskonałością. Podstawą wystawy jest 20 fotografii opublikowanych w wydany w 1893 r. albumie „Wieliczka”. Ich wielkoformatowe wydruki pozwolą współczesnemu turystyce zobaczyć kopalnię sprzed blisko 120 lat.

Wystawa „Nicią malowane. Tkaniny artystyczne”

29.04 (środa) – 26.07, Zamek Żupny

Wystawa przybliży bogactwo dawnych tkanin dekoracyjnych, prezentując ich przykłady od czasów nowożytnych (XVI – pocz. XX w.) ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa Wieliczki. Wyeksponowane zostaną zabytkowe tkaniny artystyczne stosowane w strojach wnętrz (array, kobierce), jak również w strojach (pasy kontuszowe, frak). Szczególne znaczenie będzie miała grupa paramentów liturgicznych pochodzących z wyposażenia kościołów m. in. fundowanych przez osoby zarządzające Żupami.

Impreza plenerowa „Noc Muzeów”

maj

Zwiedzanie nocą ekspozycji w Zamku Żupnym i podziemnej na III poziomie kopalni soli, wzbogacone o efekty specjalne światłodźwięk i inne atrakcje.

Konkurs plastyczny „Oczarowani zamkami”

maj-listopad

Ogólnopolskie malowanie zamków – konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży szkolnej.

Impreza muzealno-plenerowa „Święto Soli”

7.06 - Zamek Żupny w Wieliczce

21.06 - Zamek w Bielsku-Białej

Dwuczęściowa impreza muzealno-plenerowa, organizowana po raz siódmy. Główna część

– na Zamku Żupnym w Wieliczce – łączy formę rodzinnego festynu z prezentacją dawnych i obecnych ośrodków produkcji soli w Polsce, pokazami rzemieślniczymi, wystawami, warsztatami, konkursami, koncertami i inscenizacjami tekstów historycznych, tematycznie skupionymi na soli. Tegoroczne prezentacje multimedialne „Salt-tour?” – niezwykle podróże polskiej soli, będą okazją do przypomnienia spławu soli Wisłą (2000 r.), wyprawy wozu z solą na Orawę (2003 r.) czy obecności solanki w polskim pawilonie na EXPO (2008 r.).

Druga część imprezy w Bielsku – Białej (w ramach IV Średniowiecznego Jarmarku Świętojańskiego) odnowi tradycje dawnego szlaku solnego przez Białą na Śląsk.

Cykl koncertów „Popołudnie ze Straussem”

Zamek Żupny w Wieliczce (28.06, 26.07, 30.08) oraz ekspozycja podziemna muzeum (27.09)

Letnie koncerty poświęcone muzyce Straussów i współczesnych im kompozytorów w wykonaniu Orkiestry Straussovskiej „Obligato” oraz znanych solistów operowych.

„Summer Music Festival”

4-11.07

Koncerty i spektakle muzyczne na dziedzińcu Zamku Żupnego oraz w komorze A. Długosza w ekspozycji podziemnej. Festiwal jest największym wydarzeniem kulturalnym Wieliczki i jednym ze znaczących w Małopolsce. Organizowany wspólnie z działającym przy Muzeum, Polskim Towarzystwem Straussovskim.

Wystawa „Skarby bractw i cechów na ziemiach polskich”

14.08 – 14.11, Zamek Żupny

Wystawa zaprezentuje szeroki wachlarz przedmiotów związanych z cechami, bractwami i stowarzyszeniami zawodowymi, wykonanymi z różnych materiałów w rozmaitych technikach, często zdobionych inskrypcjami, znakami cechowymi lub przedstawieniami świętych patronów. Najważniejszym eksponatem na wystawie będzie wielicki Róg Bractwa Kopaczy (1534 r.).

Wystawa „10 - lecie plenerów artystów niepełnosprawnych”

9.10 – styczeń 2010, ekspozycja podziemna Muzeum

Wystawa podsumuje 10-letni dorobek Międzynarodowych Plenerów Malarskich Artystów Niepełnosprawnych organizowanych przez Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce przy współpracy z Fundacją Sztuki Osób Niepełnosprawnych w Krakowie. Zostaną na niej pokazane najciekawsze prace, których duża kolekcja znajduje się w zbiorach wielickiego Muzeum. Większość z nich jest niezwykle barwną i trafną dokumentacją obiektów ekspozycji w kopalni soli i Zamku Żupnym. Ponadto na wystawie zostaną zaprezentowane: zabytki kopalni bocheńskiej, miasta Wieliczki i Bochni, zamki w Wiśniczu i Niepołomicach oraz malowane w ramach cyklu „Zabytki na Liście UNESCO” - zabytkowe centrum Krakowa, Kalwaria Zebrzydowska, a także kościoły w Dębnie Podhalańskim i Lipnicy Murowanej.

Impreza „Dzień Otwartych Drzwi Muzeum”

listopad

Impreza organizowana jest wspólnie z muzeami krakowskimi jako zaproszenie do poznania Muzeum z perspektywy szczególnych gości. W programie zwiedzanie Zamku Żupnego i muzealnej ekspozycji w kopalni soli.

Wystawa „Erazm Barącz – górnik i kolekcjoner dzieł sztuki”

4.12.2009 – 27.02.2010, Zamek Żupny

Przypadająca w 2009 r. 150. rocznica urodzin Erazma Baracza (1859-1928) stała się okazją do przypomnienia sylwetki niepełnospełnionego człowieka pochodzącego ze Lwowa, a zawodowo związanego z Wieliczką i Krakowem. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Monachium, Akademii Górniczej w Leoben. Do historii wielickiej kopalni przeszedł jako znakomity inżynier górniczy oraz nacelnik Zarządu Salinarnego, a także znawca i kolekcjoner dzieł sztuki, przyczynił się do utworzenia podziemnej Kaplicy Św. Kingi, reprezentował kopalnię na światowej wystawie w Paryżu w 1900 r. Zgromadził bogate zbiory sztuki, które przekazał w 1921 r. Muzeum Narodowemu w Krakowie.

W dniu otwarcia wystawy w Zamku Żupnym odbędzie się sesja naukowa pt. „Kadra techniczna wielickiej kopalni w XIX i XX wieku”.

ZAPRASZAMY!

Terminarz wydarzeń kulturalnych styczeń 2009 r.

ZAMEK ŻUPNY

Czynny do kwietnia w godz. 9.00 – 14.30, codziennie w wyjątkiem niedziel i poniedziałków.

30.01 – 13.04

Wystawa „Ferdynand Olesiński – malarstwo w kręgu rodziny”

Wystawa prac znanego wielickiego malarza Ferdynanda Olesińskiego (1859 – 1905), wyróżniającego ucznia Jana Matejki, w zestawieniu z pracami jego córki Maryli oraz prawnuczki Lidii Olesińskiej. Ferdynand Olesiński jest autorem dużego obrazu „Św. Kinga”, prezentowanego obecnie na wystawie „Sacrum w dziedzictwie solnym”. Dzieło, wykonane do ołtarza głównego w podziemnej kaplicy „Św. Kingi”, znajdowało się w nim w latach 1895 – 1915 r.

Prezentowane na wystawie obrazy olejne, akwarele i rysunki pochodzą z zbiorów wielickiego Muzeum, zbiorów kościelnych oraz kolekcji prywatnej rodziny artysty.

EKSPOZYCJA NA III POZIOMIE KOPALNI SOLI

Czynna do marca w godz. 8.00 – 17.00

18.01 – Spotkanie rodzinne z cyklu „MAMA, TATA I JA” na wystawie „Zabytkowe kościoły Wieliczki, Dębna Podhalańskiego i Lipnicy Murowanej”.

Informacja/rezerwacja: Dział Edukacji i Promocji, 012 289 16 33, edukacja@muzeum.wieliczka.pl do marca 2009

Wystawa poplenerowa „Zabytkowe kościoły Wieliczki, Dębna Podhalańskiego i Lipnicy Murowanej” z cyklu „Zabytki na liście UNESCO”

Wystawa prac osób niepełnosprawnych, uczestników wrześniowego IX Międzynarodowego Pleneru Malarskiego Artystów Niepełnosprawnych z cyklu „Zabytki na liście UNESCO”. Artyści po raz pierwszy malowali zabytki sakralne – drewniane kościoły w Dębnie Podhalańskim, Lipnicy Murowanej i Wieliczce. Na wystawie prezentowanych jest ok. 200 prac, które są niezwykle ciekawą i wypełnioną słońcem dokumentacją tych cennych obiektów.

Patronat medialny: TVP Kraków, Polska Gazeta Krakowska, Radio Kraków, Nasze Sprawy

MUZEUM ŻUP KRAKOWSKICH WIELICZKA

ul. Zamkowa 8, 32-020 Wieliczka

tel. (012) 289 16 00, fax 278 30 28,

promocja@muzeum.wieliczka.pl

www.muzeum.wieliczka.pl

Redaktor naczelny: prof. dr hab. A. Jodłowski

Redakcja: E. Bednarowska-Guzik, M. Piera

Opracowanie graficzne: E. Giżycka

Zdjęcia: A. Grzybowski, M. Bogucka